

Lesbrief 'De Klokkenluider van de Notre Dame'

Over vriendschap en vertrouwen, maar bovenal een voorstelling over schoonheid.

Ila van der Pouw als Quasimodo

- INHOUD LESBRIEF -

VOORAF:

1. INLEIDING
2. WAAR GAAT HET OVER?
3. DE KLOKKENLUIDER - BOEK EN FILMS
4. OVER 'DE NOTRE DAME '
5. OVER ILA VAN DER POWW
6. AFSPRAKEN MAKEN VÓÓR WE NAAR HET THEATER GAAN
7. TIJDENS DE VOORSTELLING
8. HOE WORDT EEN THEATERVOORSTELLING GEMAAKT

NA DE VOORSTELLING:

9. TIPS VOOR EEN KRINGGESPREK
10. DRAMA- EN SPELOPDRACHTEN
11. KLEURPLATEN

1. INLEIDING

Binnenkort gaat u met uw groep naar de voorstelling 'De Klokkenluider van de Notre Dame'. Een familievoorstelling vanaf zes jaar gespeeld door Ila van der Pouw (poppenspeler) en Noa Janssen (danseres).

De poppen, de huishoudster en de waterspuwers, zijn gemaakt door **Neville Tranter**, en het nonnenkoor door **Gerda Schimmel** en **Cynthia Borst**. Het koor was aanvankelijk een groep straatjongens uit 'Didi' een eerdere voorstelling van Ila. De groep is omgebouwd tot een koor zingende nonnen door poppenmaakster Cynthia Borst. Gerda heeft ook de poes Juliette die eerder optrad in 'Newton of de appel die naar de maan viel' en 'Ladder naar de maan' weer opgepoetst tot een echte Parijse poes want daar speelt de voorstelling zich af: in Parijs waar de prachtige kathedraal de 'Notre Dame' staat.

Decorontwerper **Kathelijne Monnens** heeft het decor bedacht door heel goed foto's en schilderijen van de Notre Dame te bekijken. Daarna maakt ze een maquette. Dat is een voorbeeld op schaal voor het decor dat jullie in de voorstelling gaan zien.

Hierboven het decor en hieronder zie je een foto van de maquette. 1 cm van de maquette is 10 cm van het uiteindelijke decor. De maquette is 30 cm hoog. In het echt dus 3 meter.

Onze timmerman **André** maakt het decor aan de hand van de maquette. Als het klaar is komt **Kathelijne** weer om het te schilderen. Dit alles wordt gedaan in ons eigen theater 'Aan de Kim' in Schoorl.

Decor Klokkenluider in aanbouw

De levendige animaties in het decor van de stad Parijs, de kaarsen, de wijzende vingers en de karavaan zijn gemaakt door animator en muzikant **Erik Hesse**. De tournee wordt georganiseerd door **Bureau vanaf 2** uit Amsterdam. Zij zorgen ervoor dat Ila gedurende het jaar 'De Klokkenluider' overal in Nederland en België kan spelen. Het theaterbureau boekt de voorstellingen een jaar van tevoren. Het boek van de Klokkenluider van de Notre Dame is geschreven door Victor Hugo. En schrijver **Rob Bloemkolk** heeft van het verhaal een eigentijdse versie gemaakt. We zijn heel blij dat **Noa Janssen** ons team versterkt heeft. Zij danst elegant en sierlijk de rol van Esmeralda in de voorstelling. En **Cecile van den Idsert**, onze danscoach, heeft de choreografie en de dansafspraken, samen met Noa gemaakt. Het ziet eruit als een sprookje. Het geeft de voorstelling een magische glans als Esmeralda de kerk en het leven van Quasimodo binnendanst. Natuurlijk is er een heel mooi lichtplan ontworpen door **Theatervogels** om de hele voorstelling in prachtig licht te zien. Om de beurt werken **Yorick**, **Eelke** en soms **Stef** heel hard om de voorstelling te bouwen en technisch perfect te laten zien in de theaters van Nederland en België. **Neville Tranter** heeft niet alleen prachtige poppen gemaakt, maar hij is ook de regisseur van de voorstelling. Een regisseur kijkt goed naar wat

je wil laten zien met je verhaal en maakt afspraken met je hoe je dat het beste kunt doen.

Al deze mensen willen we toch even noemen want iedereen heeft over een periode van een half jaar gewerkt om 'De Klokkenluider van de Notre Dame' een prachtig uiterlijk te geven. En dat hebben we te danken aan al die kunstenaars die achter de schermen voor ons zo keihard gewerkt hebben.

[Hier zie je Ila met twee waterspuwers.](#)

2. WAAR GAAT HET OVER?

In de beroemde kathedraal van Parijs, de Notre Dame, woont Quasimodo. Ieder uur hangt hij aan de enorme touwen om de zware klokken te luiden. Quasimodo is niet bepaald moeder's mooiste. Hij weet dat hij lelijk is. En daarom blijft hij binnen. In de kerk, waar hij de baas is en zich veilig voelt.

De waterspuwers maken het hem niet makkelijk met hun grappen, maar toch hebben ze Quasimodo in hun hart gesloten. Want Quasimodo heeft dat hart op de juiste plek.

Dat weet ook Juliette, de lapjeskat van de klokkenluider, zijn beste vriendin. Ze vertelt hem alles wat er in de stad gebeurt. Overdag repeteert het nonnenkoor en veegt Mimi, de schoonmaakster, de kerk aan. Het leven is overzichtelijk.

Maar dan slaat een kermis haar tenten op rond de kathedraal. Quasimodo, nieuwsgierig als hij is, besluit behoedzaam een kijkje te nemen. Als betoverd ontdekt hij de prachtige danseres, Esmeralda. Buiten kijken en wijzen mensen hem na en als hij ook nog uitgelachen wordt is hij snel weer terug in de kerk. Maar dan gaan de deuren open. En danst er zomaar iemand de kerk en zijn leven binnen.

Wat doet Esmeralda in de kathedraal? Is ze niet bang voor de klokkenluider? In de beslotenheid van de kerk ontstaat er een bijzondere vriendschap met een wel heel onverwachte wending.

Danseres Noa Janssen repeteert met Ila

3 DE KLOKKENLUIDER: BOEK EN FILMS

'De klokkenluider van de Notre Dame' is eigenlijk een boek van de Franse schrijver Victor Hugo en verschijnt voor het eerst in 1831. Het boek is dus al dik 190 jaar oud en wordt nog steeds vertaald, uitgegeven en gelezen. Het oorspronkelijke boek speelt zich af in Parijs in 1482, in de late Middeleeuwen.

Het verhaal dat Victor Hugo vertelt is geschreven voor volwassenen en eigenlijk veel zieliger dan de latere film van Walt Disney uit 1997, die jullie misschien wel gezien hebben. Maar ook in het boek draait het om de ontmoeting tussen Quasimodo en de zigeunerin Esmeralda die op het feest van zotskappen, een soort Middeleeuwse kermis, de mismaakte klokkenluider van de Notre dame ontmoet. Het loopt in het boek allemaal heel treurig af: Esmeralda wordt als heks opgehangen door de kwade Frollo, de voogd van Quasimodo.

De klokkenluider die verliefd is op Esmeralda neemt wraak door hem van de hoogste toren van de Notre Dame naar beneden te smijten. Daarna verdwijnt hij en wordt nooit meer gezien. Of toch? Ongeveer twee jaar later vindt men in de kelder van *Montfaucon* waar de gehangenen worden begraven, de ineengestremgelde geraamten van een jonge vrouw en een man met een kromme ruggengraat. Deze laatste had geen gebroken halswervels en het was dus duidelijk dat hij was opgehangen. Heel griezelig, allemaal. Gelukkig heeft Rob Bloemkolk er een heel mooi verhaal van kunnen maken. Iedereen gaat na de voorstelling over onze klokkenluider altijd heel blij naar huis.

Victor Hugo komt op het idee voor zijn boek na een rondleiding door de Notre Dame waar hij op een muur het Griekse woord voor 'noodlot' ziet staan. Dat woord staat er nu niet meer maar het boek is nog springlevend.

Illustratie uit het boek van Victor Hugo met waterspuwers.

Er zijn ook veel films gemaakt naar aanleiding van het boek. De eerste film verschijnt al in 1924 met de toen wereldberoemde acteur Lon Chaney. In 1924 hadden films nog geen geluid. Het verhaal werd uitgelegd door tussen de beelden plaatjes met tekst te plaatsen. Je kunt de hele film zien op YouTube. Misschien is het leuk om een stukje daarvan te bekijken.

<https://www.youtube.com/watch?v=UHCTvL4JHnc>

Een andere beroemde film verschijnt in 1939 met de Engelse acteur Charles Laughton. Hij zou heel beroemd worden door zijn rol van Quasimodo. In deze film is er al wel geluid. Dit is een clipje:

https://youtu.be/v_p8khzyK-E

Ook hierin kun je zien dat de film eigenlijk voor volwassenen is gemaakt. Het is af en toe behoorlijk eng. Ook zie je in deze clip hoe de mooie Esmeralda, gespeeld door actrice Maureen O'Hara veroordeeld wordt tot de galg en hoe Quasimodo haar redt. Allemaal heel spannend.

In 1997 maakt Walt Disney een grote animatiefilm over de Klokkenluider. Het verhaal is niet zo treurig als het boek of de films voor volwassenen. Het loopt allemaal goed af voor Quasimodo en Esmeralda. Bovendien worden in de film prachtige liedjes gezongen. Hier een clipje uit de film en je ziet de acteur Raymond Kurvers die de stem van Quasimodo zingt. Het liedje gaat over een gevoel dat ook in Ila's voorstelling zit: Quasimodo's wens om eindelijk een keer naar buiten te gaan.

<https://youtu.be/rr2bSaxenf0>

4. DE NOTRE DAME

Zijn jullie wel eens in de Notre Dame geweest in Parijs?

De eerste steen voor de Notre Dame werd gelegd in 1163. Dat is meer dan 850 jaar geleden. Het woord kathedraal is afgeleid van het Griekse woord 'Kathedra' en dat betekent zetel. En die zetel is voor de bisschop. Niet in iedere kerk werkt een bisschop maar wanneer dat wel zo is dan noem je dat geen kerk maar een kathedraal.

Na 1163 is er 150 jaar aan de Notre Dame gebouwd. Ze hebben eerst het 'koor' gebouwd, het middengedeelte, zodat de bisschop alvast aan de slag kon en er kerkdiensten voor de gelovigen gehouden konden worden. Ondertussen werd er dus voortdurend gebouwd. Niet op zondag natuurlijk want anders kon niemand de preek verstaan.

Ook werden er de poorten en de buitenkant van de kathedraal voorzien van beelden van heiligen en bijbelse figuren. Uiteraard is Jezus afgebeeld maar ook zijn discipelen. Erg beroemd zijn de zogenaamde waterspuwers, beelden van duiveltjes op het dak van de kathedraal waardoor het regenwater niet langs de muren kon lopen, maar uit de mond van zo'n waterspuwer. Vandaar de naam.

Waterspuwer op de Notre Dame

Omdat de preken in de kerk de eerste paar honderd jaar in het Latijn werden gehouden, waren de vele beelden en ook de duiveltjes op het dak eigenlijk bedoeld om de gewone mensen die het Latijn niet verstonden, een beetje uit te leggen waar de bijbel eigenlijk over ging. Datzelfde gold voor de vele schilderijen die in de Notre Dame hingen. De kathedraal is dus eigenlijk ook een heel groot stripboek. In het Louvre, het beroemde museum van Parijs, hangt een heel groot schilderij van David, waarop Napoleon in de Notre Dame zichzelf en zijn vrouw Josefiën de Beauharnais tot keizer en keizerin van Frankrijk kroont

Op 15 april 2019 werd de oude kathedraal door een brand verwoest. Voor de inwoners van Parijs, van heel Frankrijk eigenlijk, was dat een nationale ramp. Uit de hele wereld kwam geld om de 'de oude dame' van Parijs, zoals de kathedraal

ook wel genoemd wordt, weer op te bouwen. De president van Frankrijk Emmanuel Macron heeft 700 miljoen euro beloofd om de kathedraal helemaal te restaureren.

De brand in de Notre Dame 15 april 2019

5 OVER ILA VAN DER POWW

Ila van der Pouw start na een paar jaar voor de klas met de regieopleiding aan de HKA. In 1997 wordt Stichting Maanlach opgericht en werkt ze met verschillende impresariaten, waaronder Jongsma & Hartgring, PrimaRima en theaterbureau Slot in Amsterdam. Vanaf 2015 gaat Ila verder met Bureau Vanaf 2.

Met partner en schrijver Rob Bloemkolk wordt elke 2 jaar een nieuwe voorstelling gemaakt. Vaste regisseur is Neville Tranter. Vanaf 1997 maakt Gerda Schimmel de poppen en vanaf 2008 werkt Ila met verschillende andere poppenmakers waaronder Kathelijne Monnens en de laatste jaren met Cynthia Borst.

Ila's voorstellingen kenmerken zich door opzienbarende decors waarin solotheter gespeeld wordt met poppen die als volwaardige acteurs naast haar staan. Wat is echt en wat is niet echt is de vraag die na de voorstelling vaak gesteld wordt. Sleutelwoorden voor de voorstellingen zijn gelaagd, poëtisch en magisch.

In de afgelopen jaren heeft Ila meerdere prijzen, nominaties en buitenlandse awards voor diverse voorstellingen gekregen.

Zoals: Het Jantje, de prijs van de Haagse Kinderjury, Awards for Best Performance, Best Play, Best Animation en the Outstanding Drama Award, de publieksprijs van

het Noordhollands Dagbad, nominatie Rabobank Cultuurprijs Podiumkunsten en de nominatie voor de ZappTheaterPrijs2013 voor een Ei met een Staartje en in 2017 voor de GVR naar het beroemde boek van Roald Dahl.

Ila van der Pouw speelt vrije voorstellingen en voor scholen in de kleine en middelgrote theaterzalen van Nederland en België. Een tot twee keer per jaar wordt Ila uitgenodigd op festivals in China. Een overzicht van haar werk en foto's, trailers en speellijsten kun je bekijken op haar website: www.ilavanderpouw.nl.

Theatermaker Ila van der Pouw

6 Voor we naar het theater gaan

Als je met de kinderen naar het theater gaat vertel iets over die andere locatie. Wat treffen de leerlingen daar aan? Hoe dienen ze zich te gedragen? Vraag wie er wel eens in een theater is geweest. Hoe ziet zo'n zaal eruit? Wat gebeurt er? Vraag de kinderen of ze weten wat een regisseur is, let eens op de techniek, de lichten, de muziek.

Vertel ook hoe de reis er naar toe verloopt, waar de garderobe en de toiletten zijn. **Laat de kinderen vooraf naar de wc gaan en NIET tijdens de voorstelling. Als er één gaat gaan er een heleboel en dat is bijzonder storend.**

Vertel tot slot dat aan het begin van de voorstelling het licht uitgaat en wat de kinderen moeten doen als de voorstelling is afgelopen. Vaak is er een zaalwacht aanwezig om de kinderen hun plaats aan te wijzen. Ga zo snel mogelijk op je plek zitten. Indien u met de bus gaat, zorg er dan voor dat er geen al te uitgelaten stemming ontstaat die ook tijdens de voorstelling aanhoudt.

Enkele vragen vooraf:

- Hebben jullie al eens een theatervoorstelling bezocht?
- Wat zijn jullie ervaringen met theater? Positief/negatief? En waarom?
- Speelt er iemand zelf toneel?
- Wat verwachten jullie van deze voorstelling?
- Weten jullie wat een première is?

7. Tijdens de voorstelling

Alles tijdens de voorstelling gebeurt live op het podium. Een goede theatervoorstelling spelen vergt opperste concentratie van de speler. Die staat voor jou op het podium en kan jou ook zien en horen, net zoals jij de speler ziet en hoort.

Om er voor te zorgen dat alles goed verloopt zijn er in het theater een aantal regels, die noem je theatercodes, waar iedereen zich aan moet houden:

- te veel praten tijdens een voorstelling kan storend zijn, voor je medetoeschouwers, maar ook voor de speler.
- eten/drinken is niet toegelaten tijdens een voorstelling.
- zodra de lichten uitgegaan zijn, is alle aandacht gericht op het podium.
- elke keer opnieuw spelen de acteurs de hele voorstelling met volle inzet en dat verdient een applaus op het einde
- gsm's moeten verplicht uitgeschakeld worden
- er mogen geen opnames gemaakt worden met flitslicht tijdens de voorstelling. Zonder flits mag het wel.
- en tot slot heel belangrijk: **zorg dat je geplast hebt voordat het begint. Het is heel storend als je dat tijdens de voorstelling doet.** Je kunt je voorstellen dat dat erg vervelend is voor de zaal en voor de speler.

8. Hoe wordt een theatervoorstelling gemaakt

- Welke elementen zijn aanwezig bij een theatervoorstelling? Wat valt je op?
Wat merk je van het licht?
Spreek met elkaar over podium, decor, licht, muziek, ...
- Wie werken er allemaal mee en wat moet er allemaal gebeuren voor het maken van een theatervoorstelling?
(iemand heeft een idee, er wordt een tekst gezocht of geschreven, er worden poppen, decor en kostuums gemaakt, de technicus zorgt voor het licht en geluid, er wordt gerepeteerd ...)
- Hoe lang wordt er gemiddeld gewerkt aan een voorstelling?
(het duurt wel een half jaar voordat alles gemaakt is, er worden ideeën uitgewerkt, er wordt een script geschreven, er worden poppen uitgeprobeerd, er zijn vergaderingen met makers van het decor, de poppen, de films die gebruikt worden, er wordt 6 weken gerepeteerd en er worden flyers en posters gemaakt)
- op de website kun je kijken naar 2 televisieprogramma's van Kunstnet t.v. The making of Newton en the making of Titus, zoon van Rembrandt. Het zijn documentaires van eerdere voorstellingen die gemaakt zijn, maar het geeft een goed beeld hoe er aan een voorstelling gewerkt wordt.
Ga naar www.ilavanderpouw.nl - voorstellingen-Titus of Newton-video en klik op de film: the making of van Alef Starreveld in opdracht van Kunstnet t.v.

9. Nabespreking voor de kinderen

Om het gesprek na de voorstelling te beginnen:

- Waar speelt het verhaal zich af?
- Waar ging het verhaal over?
- Hoe eindigt het verhaal?
- Wie kwamen er voor in het verhaal?
- Wat waren de karakters van de poppen
- Welke vond je leuk en/of grappig

Andere vragen:

- Quasimodo gaat nooit naar buiten. Waarom is dat? Wie of wat zorgt ervoor dat hij tenslotte toch naar buiten durft?
- In de voorstelling speelt danseres Noa Janssen de rol van Esmeralda. Zij spreekt niet tijdens de voorstelling. Zij vertelt haar verhaal door middel van dans. Kan zij haar verhaal navertellen?

- Zijn Quasimodo en Marie de huishoudster vrienden? Wat vond je ervan dat zij aan het einde van de voorstelling opkwam als vrouw met de baard? Waarom was dat?
- Kan je vertellen hoe Quasimodo en Esmeralda vrienden worden?
- Je mocht zelf ook een tijdje niet naar school en misschien ook wel niet zo vaak buiten spelen. Kan je je voorstellen hoe Quasimodo zich voelt?
- Het boek speelt in de middeleeuwen. In welke tijd speelt de voorstelling? Hoe weet je dat?

10. Drama opdrachten

Improvisatie

Het spel begint met één speler. Geef aan in welke situatie deze eerste speler zich bevindt. Bijvoorbeeld: hij wil gaan zwemmen en wacht op zijn vriendje.

Vraag aan de leerlingen wie de eerste speler wil zijn. Laat de eerste leerling spelen alsof hij wacht op zijn vriendje. Geef aanwijzingen wat je doet als je staat te wachten.

Vraag wie van de leerlingen in het spel mee wil spelen. Laat ze dat aangeven door hun vinger op te steken. Op uw teken mag de tweede speler in het spel mee gaan spelen. Bijvoorbeeld het buurmeisje dat vraagt of ze ook mee mag gaan zwemmen of je kleine broertje die vraagt waar zijn nieuwe vrachtautootje staat. Als de tweede speler duidelijk heeft gemaakt wat zijn rol in het spel is, mag de derde en daarna de vierde en de vijfde tot de zesde (het vriendje dat de afspraak had) er een einde aan verzint.

Doel is dat alle kinderen hun eigen rolletje spelen.

Bespreek ook met de kinderen:

- of er goed naar elkaar geluisterd en gekeken werd;
- of er gereageerd werd op de komst van een nieuwe speler;
- of duidelijk werd wie de spelers waren en wat ze kwamen doen;
- welke verschillende rollen er waren;
- en welke rollen hadden er nog meer in kunnen voorkomen

Spel met uitbeelden

Vertel de kinderen dat jullie naar De Klokkenuider van de Notre Dame gaan. In de kathedraal is het leven voor Quasimodo anders dan in Nederland. De kinderen nemen iets mee van thuis om aan Quasimodo laten zien. En wat je meeneemt kent hij niet!

U zit in de kring. Het eerste kind moet uitbeelden wat het meeneemt. Bijvoorbeeld een tandenborstel. Er mag door de groep niet geraden worden wat het is. Ze moeten goed kijken. Het tweede kind herhaalt de uitbeelding (de

tandenborstel) en daarna beeldt het uit wat zij/hij meeneemt. (bijv. Een knuffel)
Daarna herhaalt het derde
kind wat er meegenomen wordt (tandenborstel, knuffel) en voegt er zijn/
haar uitbeelding aan toe.

Ga door tot er 4 of 5 kinderen geweest zijn en leg het spel dan stil. De
kinderen vertellen zelf om de beurt wat ze hebben uitgebeeld. Daarna gaat het
spel verder met de volgende kinderen. Die beginnen opnieuw. Steeds maar 4 of 5
keer uitbeelden wat er meegenomen wordt.

Poppenspelopdracht

Vraag de leerlingen door hoeveel mensen de voorstelling werd gespeeld.

Vertel ze:

De poppenspeelster gaf de verschillende poppen hun eigen stemmen. Terwijl
ze hen ook bewoog met haar handen, sprak ze met de stem van de pop. Zelf
sprak ze

ook tegen de pop als ze haar eigen rol, die van Quasimodo. De
poppenspeelster veranderde dus steeds haar stem. Dit is best moeilijk, maar
iedereen kan het oefenen.

Neem drie handpoppen of knuffels. Neem er zelf één en geef de twee
anderen aan twee leerlingen. Ga met de poppen voor de groep staan in de buurt
van de twee leerlingen.

Speel zelf een klein stukje. Vraag aan de pop hoe hij heet. Gebruik een hele
andere stem (hoger, lager, door je neus) als u uw pop laat antwoorden.

Dan vraagt u aan de leerlingen met de poppen hoe hun poppen heten. Waar
ze wonen etc. Als de leerlingen hebben gespeeld geeft u de poppen aan twee
andere leerlingen. Met hen speelt u hetzelfde poppenspel. Als het goed gaat
geeft U uw pop aan een andere leerling. Deze stelt dan vragen aan de anderen.

**Tot slot wensen we jullie heel veel plezier met de
voorstelling :**

-De Klokkenluider van de Notre Dame- !

Quasimodo met Juliette, Poes Parisienne, die elke dag eten komt halen in de kathedraal

Notre Dame

